

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİ

BEYNƏLXALQ TİCARƏT VƏ GÖMRÜK İŞİ KAFEDRASI

ÜTT VƏ BEYNƏLXAQ TİCARƏT SİYASƏTİ FƏNNİ

2011-2012-Cİ DƏRS İLİ

Qrup: Dİ-20

Semestr: 2

Mühazirə: 30 saat

Məşğələ: 30 saat

Tərtib edən: İ.e.n. Namik Muradov

I. TEMATİK PLAN

Mövzular	Mühazirə	Məşğələ
Mövzu 1. ÜTT-nin yaranma zərurəti	2	2
Mövzu 2. ÜTT-nin mahiyyəti	4	4
Mövzu 3. GATT raundları	2	2
Mövzu 4. Uruqvay və Doha raundlarının əsas müddəaları	2	2
Mövzu 5. ÜTT-yə üzvlük	2	2
Mövzu 6. Azərbaycan və ÜTT	2	2
Mövzu 7. ÜTT standartları	2	2
Mövzu 8. ÜTT-nin gömrük siyasəti	2	2
Mövzu 9. Beynəlxalq yükdaşımaların nizamlanması	2	2
Mövzu 10. İntellektual mülkiyyətin beynəlxalq hərəkətinin nizamlanması	2	2
Mövzu 11. Xidmətlərin beynəlxalq ticarətinin nizamlanması	2	2
Mövzu 12. Elektron ticarətin tənzimlənməsi	2	2
Mövzu 13. Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemi (GSP)	2	2
Mövzu 14. ÜTT və beynəlxalq təşkilatlar	2	2
Cəmi:	30	30

II. ƏDƏBİYYAT

1. Arif Şəkərəliyev// Dövlətin iqtisadi siyasəti: reallıqlar və perspektivlər. //Bakı-2009
2. Vüqar Bayramov//Azərbaycanın ÜTT-ə Üzvlük Prosesinin Qiymətləndirilməsi üzrə Siyasət Sənədi//Bakı, 2010
3. Vaqif Rüstəmov, Faiq Camalov, Rəşad Dayıyev//Ümumdünya Ticarət Təşkilatı terminlərinin izahlı lüğəti//Bakı, 2008
4. [www. wto.org](http://www.wto.org)
5. www.wto.az

III. MÜHAZİRƏ KONSPEKTLƏRİ

Mövzu1. ÜTT-nin yaranma zərurəti

Ölkələr iqtisadiyyatın xarici amillərlə və qarşılıqlı əlaqəliliyi baxımından ixrac yönümlü, idxalı əvəz edən və ya iqtisadi integrasiya inkişaf modellərindən birinə uyğun xarakterizə olunurlar. Ölkə ticarətini və ya beynəlxalq ticarəti idarə edən tənzimləmə tədbirləri ticarət siyasəti (Commercial policies) adlanır. İstənilən ölkənin xarici ticarət siyasəti əsasən iki problemi öyrənir:

1. hökumətin ticarəti stimullasdırıcı və məhdudlasdırıcı alətləri hansılardır?
2. xarici ticarət siyasətinin mənfəət və zərəri nədir?

Dünya ticarət sisteminin fəaliyyətini vahid qaydalar əsasında, bazarlara girişi idxala gözlənilməz və sünii məhdudiyyətlərdən qorunmasını təmin etmək məqsədi ilə 1947-ci ildə, sonradan Ümumdünya Ticarət Təşkilatı (ÜTT) kimi formalaşmış olan, Tarif və ticarət üzrə Baş Saziş- TTBS(General agreement on tariff and trade GATT) təsis edildi. ÜTT, əmtəə, xidmətlər və intellektual mülkiyyətlə beynəlxalq ticarəti tənzimləyən ən mühüm təşkilatdır. ÜTT-nin əsas prinsipləri çoxtərəfli

ticarət sisteminin qurulması və onu təşkil edən hər bir elementin effektiv fəaliyyətinin təşkilində rəqabətə yardım edilməsidir.

Ayrı-ayrı ölkələrin ticarət siyasəti və onların qaydaları, normaları və öhdəliklərinə riayət etməsinə bütün ÜTT üzvlərinin kollektiv monitorinqi sistemi yaradıldı və bu sistem ticarət siyasətinin icmal məxanizmi adlandırıldı. ÜTT çərçivəsində ticarət siyasətlərinin dövrü icmallarının tezliyi ayrı-ayrı ölkələrin dünya ticarətində payı ilə müəyyən olunur.

Avropa İttifaqı ölkələri, ABŞ, Kanada və Yaponiya, ticarətin ilk dörd iştirakçısı və ya Kvadro ölkələri adlanırlar. Kvadro ölkələri iki ildən bir icmal predmetini təşkil edir. Növbəti 16 ölkə dörd, ÜTT-nin digər üzvləri isə altı ildən bir icmal predmetini təşkil edirlər.

ÜTT-nin ticarət siyasətlərinin nəzərdən keçirilməsi (icmalı) bölməsinin əsas vəzifəsi ticarət siyasətlərinin nəzərdən keçirilməsi və hesabatların hazırlanmasından ibarətdir.

Gömrük ərazisində gömrük nəzarəti və mal dövriyyəsinin tənzimlənməsi vasitələrindən daha səmərəli istifadənin təmin olunması, daxili bazarın qorunması, milli iqtisadiyyatın inkişafının stimullaşdırılması, iqtisadi siyasətdən irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi məqsədilə həyata keçirilən dövlət siyasəti gömrük siyasəti adlanır. Ölkələr öz gömrük siyasətlərini tarif (vergi və rüsumların tətbiqi) və qeyri-tarif (kəmiyyət məhdudiyyətləri və qadağaların tətbiqi) metodları ilə həyata keçirirlər. ÜTT qaydaları müəyyən hallarda ixrac və ya idxal qadağaları tətbiq etməyi nəzərdə tutur. Ancaq, qadağalar beynəlxalq ticarətin gizli məhdudlaşdırılması tədbiri olmamalı və ya özbaşına (əsassız olaraq), eləcə də diskriminasiya yolu ilə tətbiq olunmamalıdır. ÜTT-nin tarif siyasəti onların tədricən aşağı salınmasından ibarətdir. Lakin, məhsullarına olan gömrük tariflərinin aşağı salındığı sənaye sahələri idxal malları tərəfindən sərt rəqabətlə qarşılaşa bilər ki, bu da istehsal sahələrinin bağlanması və işsizliyin artmasına gətirib çıxaracaq. Uzunmüddətli perspektivdə isə tariflərin aşağı salınması resursların daha rəşional bölgüsü səbəbindən iqtisadiyyatın canlanmasına gətirib çıxarır.

Mövzu2. ÜTT-nin mahiyyəti

Müharibədən sonrakı beynəlxalq iqtisadi və maliyyə sisteminin əsası 1944-cü ildə “Bretton Wuds” konfransında qoyulmuşdur. “Bretton Wuds” konfransının nəticəsində Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu quruldu. “Bretton Wuds” konfransında beynəlxalq ticarət təşkilatı yaradılması məsələsi müzakirə olunsada, müvafiq qərar qəbul olunmamış, ancaq 1947-ci ildə «Havana Xartiyası» əsasında Ticarət və Tarif lər üzrə Baş Saziş (GATT) imzalanmışdır.

Ticarət və Tarif üzrə Baş Saziş (GATT) üzvləri 1947-ci ildən 1994-cü ilə qədər 8 raund ticarət danışıqları aparmışlar. GATT ilkin raundlarında üzv ölkələr tərəfindən gömrük rüsumlarının azaldılması məsələləri müzakirə olunmuş və öhdəliklər qəbul olunmuşdur. GATT son raundlarında üzv ölkələr tərəfindən beynəlxalq ticarətdə qeyri-tarif tədbirlərinin aradan götürülməsi öhdəliklər qəbul olunmuşdur.

GATT-ın 1986-1994-cü il Uruqvay raundu danışıqları nəticəsində ÜTT yaradıldı.

ÜTT-nin təsis edilməsi barədə saziş 15 aprel 1994-cü ildə Mərakeşdə imzalandı.

1 yanvar 1995-ci ildə ÜTT, rəsmi olaraq, öz fəaliyyətinə başladı. ÜTT-nin mənzil-qərarqahı Cenevrədə yerləşir. 1947-1994-cü illərdə, ÜTT-nin təsis edilməsində fəaliyyət göstərmiş GATT sazişləri “GATT- 1947” adlanır.

ÜTT-nin tərkibinə daxil edilmiş GATT sazişləri daha sonra “GATT- 1994” adlandırıldı.

GATT-ın danışıq aparan tərəfləri üzv olan ölkələrdir. GATT terminologiyasında “iştirakçı ölkə” GATT iştirakçısı olan fərdi ölkə, “iştirakçı ölkələr” isə vahid bir tam kimi fəaliyyət göstərən GATT-ın bütün iştirakçılarıdır.

“GATT- 1994” iştirakçı ölkələr tərəfindən qəbul olunmuş, əmtəələrlə beynəlxalq ticarətin hüquqi tənzimlənməsində mərkəzi yer tutan çoxtərəfli dövlətlərarası sazişdir.

“GATT-1994” mətni dörd hissədə birləşdirilmiş 38 maddədən ibarətdir.

GATT mətninin birinci hissəsi özündə əlverişli rejim və qarşılıqlı tarif güzəştləri haqqında müddəaları birləşdirir. GATT mətninin ikinci hissəsi özündə üzv ölkələrin qarşılıqlı ticarət münasibətlərində rəhbər tutmaları zəruri olan ticarət siyasəti rejimini tənzimləyən prinsiplər, qaydalar və hüquqi normaları birləşdirir. GATT mətninin üçüncü hissəsi özündə GATTın fəaliyyətini əhatə edən prosedur xarakterli məsələləri birləşdirir. Mətnin dördüncü hissəsi inkişaf etməkdə olan ölkələrin GATT-da iştirak şərtlərinə həsr olunub.

GATT üzvü olan Avropa dövlətlərinin imperiyasına daxil olan ölkələr siyasi müstəqillik əldə etdikcə, avtomatik olaraq metropoliya ölkələrinin iştirak etdiyi şərtlərdə GATT-ın üzvü olaraq, GATT-a de-fakto üzv olmuşlar.

İdxal rüsumlarının səviyyəsinin ardıcıl olaraq aşağı salınması və qeyri-tarif maneələrinin aradan qaldırılması yolu ilə beynəlxalq ticarətin liberallaşdırılması ÜTT-nin əsas məqsədidir.

ÜTT-nin əsas prinsip və qaydaları aşağıdakılardır:

- a) ticarətdə qarşılıqlı surətdə daha əlverişli şəraitin yaradılması;
- b) xarici mənşəli mal və xidmətlərə mülki rejimlərin tətbiqi;
- c) ticarət mübahisələrinin danışıqlar və məsləhətləşmələr yolu ilə həll edilməsi.

ÜTT-nin əsas 4 funksiyası vardır:

- Uruqvay raundu və sonrakı sazişlərin yerinə yetirilməsinə təminat;
- ÜTT üzvləri arasında danışıqların təşkili;
- ÜTT üzvləri arasında mübahisələrin həlli;
- ÜTT-yə üzv dövlətlərin ticarət siyasətinə mütəmadi nəzarət.

Danışıqların gedişində razılaşdırılan tarif səviyyəsi “Tarif güzəştləri siyahısında” göstərilir.

Tarif güzəştləri siyahısında göstərilən rüsum dərəcələri “Vahid dərəcələr” adlanır.

ÜTT-yə üzv olan dövlətin milli güzəştlər siyahısında göstərilən tarif dərəcələri və yığımları tarif güzəştləri siyahısı səviyyəsindən yuxarı olmamalıdır.

ÜTT şərtlərinə görə, iştirakçı ölkələr bir-birinə “Ən əlverişli şərait rejimi” adlanan ticarət rejimi yaratmalıdırlar.

ÜTT üzvü ölkələrdən biri ticarətdə digər ölkəyə qarşı hər hansı bir ön şərt qoya bilməz.

ÜTT-nin tətbiq etdiyi «milli rejim» prinsipinə görə iştirakçı ölkələr, xarici və yerli malları eyni rejim altında yerləşdirməlidirlər.

Mövzu 3. GATT raundları

1947-1994-cü illərdə GATT 8 raund danışıqlar aparmışdır.

GATTın birinci raundu 1947-ci ildə Havanada keçirilmişdir və bu raundda 23 ölkə iştirak etmişdir.

1949-cu ildə, Annesin raundu adlanan, GATTın ikinci raundu keçirilmişdir. İkinci raundda 13 ölkə iştirak etmişdir.

34 ölkənin iştirak etdiyi və Torkvey raundu adlanan GATTın üçüncü raundu 1950-ci ildə keçirilmişdir.

1955—1956-cı illərdə 22 ölkənin iştirakı ilə Cenevrə raundu adlanan dördüncü raund keçirilmişdir.

1960—1961-ci illərdə keçirilmiş GATTın beşinci-Dillon raundunda 45 ölkə iştirak etmişdir.

48 ölkənin iştirakı ilə GATT-ın altıncı - Kennedi raundu 1962—1967-ci illərdə keçirilmişdir. Kennedi raundu zəmnən qəbul edilmiş ən önəmli razılaşma sənaye mallarına olan idxal rüsumlarının 35% aşağı salınması haqqında saziş oldu.

1973—1979-cu illərdə GATT-ın yeddinci raundu keçirilmişdir. 99 ölkənin iştirakı ilə keçirilmiş bu raund Tokio raundu adlanır.

Tokio raundu danışıqlarının əsas məsələsi beynəlxalq ticarətin prinsip və qaydalarının müəyyənləşdirilməsi olmuşdur. Tokio raundu bəyannaməsinin əsas məqsədi ticarət maneələrinin progressiv olaraq aradan qaldırılması yolu ilə dünya ticarətinin liberallaşdırılmasıdır. Tokio raundu çərçivəsində tariflərin xətti aşağı salınması üzrə kompromiss düstur – bu prinsipi irəli sürmüş ölkənin adı ilə “İsveçrə düsturu” adlandırılmış razılaşma əldə olunmuşdur. “İsveçrə düsturu” aşağı tariflərə nisbətən yüksək tariflərin kəmiyyət nisbətində daha çox azaldılması

prinsipini nəzərdə tutur. 1974-cü ildə GATT Tokio raundu çərçivəsində Kioto konvensiyası qəbul olundu və 1999-cu ildə bu konvensiyaya yenidən baxıldı.

Kioto konvensiyasında qəbul olunmuş əsas qərar gömrük proseduralarının sadələşdirilməsi və harmonlaşdırılmasıdır.

1986—1994-cü illər arası GATT-ın səkkizinci raundu keçirilmişdir. GATT-ın səkkizinci raundu Uruqvay raundu adlanır. GATT-ın səkkizinci raundunda 125 ölkə iştirak etmişdir.

Mövzu 4. Uruqvay rə Doha raundlarının əsas müddələri

Uruqvay raundu 1986-cı ildə Punto-del-Este bəyannaməsini qəbul etmişdir.

Punto-del-Este bəyannaməsi danışıqları iki paralel qola böldü: mallar üzrə danışıqlar və xidmətlər üzrə danışıqlar. 1990-cı ildə Uruqvay raundunun İstanbul Konvensiyası qəbul olunmuşdur. İstanbul Konvensiyası Gömrük Əməkdaşlığı Şurası tərəfindən qəbul edilmiş malların gətirilməsi üzrə razılaşmadır.

1994-cü ildə Uruqvay raundunun Mərakeş bəyannaməsi qəbul olunmuşdur. Mərakeş bəyannaməsi ÜTT-nin təsis edilməsini elan etdi.

ÜTT 1995-ci il yanvar ayından fəaliyyət göstərməyə başladı. ÜTT QATT sazişlərinin qanuni varisidir. ÜTT çərçivəsində ilk və hələlik yeganə çoxtərəfli danışıqlar 2001-ci ildə Qətər Ərəb Əmirliyinin paytaxtı Doha şəhərində keçirilmişdir. Bu raundun müddəaları beynəlxalq ticarətin inkişafı üçün o qədər önəmlidir ki, Doha raundunu “Minillik raundu” adlandırırlar.

“Minillik raundu” zamanı qəbul olunmuş əsas sənəd “Doha bəyannaməsi”dir.

“Doha bəyannaməsi” inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan dövlətlərin maraqları arasında kompromissi təmin edir.

Doha İnkişaf Proqramı özündə 9 istiqaməti birləşdirir:

- 1) kənd təsərrüfatı;
- 2) xidmətlər;
- 3) qeyri-kənd təsərrüfatı malları;

- 4) hüquqi normalar;
- 5) ticarətə yardım;
- 6) intellektual (əqli) mülkiyyət;
- 7) mübahisələrin tənzimlənməsi proseduru;
- 8) ticarət və ətarf mühit;
- 9) xüsusi diferensial rejim.

Doha İnkişaf Proqramının kənd təsərrüfatı istiqaməti kənd təsərrüfatına daxili dəstək tədbirlərinin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması, ixrac subsidiyalarının bütün növlərinin ləğvi və kənd təsərrüfatı malları ilə ticarətdə maneələrin azaldılması tədbirlərini nəzərdə tutur.

Xidmətlər istiqaməti Xidmətlər bazarına girişin əhəmiyyətli dərəcədə liberallaşdırılması və GATS-ı tamamlayan yeni hüquqi normalarının (inkişaf etməkdə olan ölkələrin xeyrinə diferensial və daha güzəştli rejim də daxil olmaqla) işlənilib hazırlanması tədbirlərini nəzərdə tutur.

İnkişaf Proqramının qeyri-kənd təsərrüfatı malları istiqaməti Tarif dərəcələri səviyyəsinin azaldılması və qeyri-tarif maneələrinin, ilk növbədə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün ixrac marağı kəsb edən mallara olan maneələrin aradan qaldırılması tədbirlərini nəzərdə tutur.

Hüquqi normalar istiqaməti antidempinq tədbirləri, subsidiyalar, kompensasiya tədbirləri, regional ticarət sazişləri, eləcə də balıqçılıq məhsulları ilə ticarətdə subsidiyalara aid olan ÜTT sazişlərinin hüquqi normalarının dəqiqləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

Proqramın ticarətə yardım istiqaməti malların sərhəddi keçməsi, gömrük prosedurlarına aid olan rəsmiləşdirmələrə münasibətdə hüquqi normaların dəqiqləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

Doha İnkişaf Proqramının intellektual (əqli) mülkiyyət istiqaməti TRİPS normalarının dəqiqləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

Mübahisələrin tənzimlənməsi proseduru mübahisəli məsələlərin tənzimlənməsi üzrə prosedurların dəqiqləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

Proqramın ticarət və ətraf mühit istiqaməti ekoloji mallar və xidmətlər üçün tarif və qeyri-tarif maneələrinin azaldılması üçün çoxtərəfli sazişlərdə olan ticarət məsələləri üzrə öhdəliklər arasında qarşılıqlı əlaqələrin dəqiqləşdirilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

Doha İnkişaf Proqramının xüsusi diferensial rejim istiqaməti xüsusi diferensial rejim qrupuna aid məsələlərin daha dəqiq, səmərəli və rahat həll edilməsi məqsədilə həmin məsələləri əhatə edən bütün hüquqi müddəaların icmal tədbirlərini nəzərdə tutur.

Mövzu 5. ÜTTyə üzvlük

ÜTT-nin ilk üzvləri, GATT-1947-nin danışıq aparan və ÜTT-nin yaradılması haqqında sazişi qəbul etmiş 23 ölkədir.

ÜTT çərçivəsində ilk ÜTT üzvləri digər ÜTT üzvləri ilə eyni hüquqlara və öhdəliklərə malikdirlər.

ÜTT-yə üzvolma proseduru 4 mərhələdən və 13 addımdan ibarətdir.

ÜTT-yə üzvolma prosedurunun birinci mərhələsi rəsmi müraciət və işçi qrupunun yaradılmasından ibarətdir.

İkinci mərhələ, işçi qrupunun araşdırmaları və ikitərəfli güzəşt müzakirələrindən ibarətdir.

Prosedurun üçüncü mərhələsi “İştirak protokolu” və “Öhdəlik siyahısı”nın hazırlanmasını nəzərdə tutur.

Dördüncü mərhələdə üzvlüklə əlaqədar qərar verilir.

ÜTT-yə üzvolma prosedurunun birinci addımında ÜTTyə üzvolma istəyini əks etdirən ərizə ÜTT Katibliyinə təqdim olunur.

İkinci addımda ÜTT Katibliyində üzv olmaq istəyən ölkə üzrə İşçi Qrupu yaradılır.

Üçüncü addımda isə üzv olmaq istəyən ölkənin xarici ticarət rejimi haqqında Memorandum ÜTT Katibliyinə təqdim olunur.

Prosedurun dördüncü addımında ÜTTyə üzv olan ölkələr tərəfindən Memoranduma dair suallar təqdim olunur.

Beşinci addımda Memoranduma dair təqdim olunmuş sualların cavabları ÜTT Katibliyinə təqdim olunur.

ÜTT-yə üzvolma prosedurunun altıncı addımında üzv olmaq istəyən ölkə üzrə İşçi Qrupunun ilk iclası keçirilir.

Yeddinci addımda üzv olmaq istəyən ölkə tərəfindən ÜTT Sazişləri ilə nəzərdə tutulmuş sənəd və cədvəllər ÜTT Katibliyinə təqdim olunur.

Prosedurun səkkizinci addımında ÜTT-yə üzv olmaq istəyən ölkə ilə üzv ölkələr arasında ikitərəfli danışıqlar aparılır.

ÜTT-yə üzvolma prosedurunun doqquzuncu addımında üzv olmaq istəyən ölkə üzrə İşçi Qrupunun ardıcıl iclasları keçirilir.

Onuncu addımda üzv olmaq istəyən ölkə üzrə İşçi Qrupu tərəfindən Yekun Hesabat hazırlanır.

Onbirinci addımda Yekun Hesabat əsasında Baş Şura tərəfindən Üzvolma Protokolu qəbul olunur və onikinci addımda Üzvolma Protokolu Nazirlər Konfransı tərəfindən təsdiq olunur. Nəhayət, ÜTT-yə üzvolma prosedurunun onüçüncü addımında Üzvolma Protokolu üzv olmaq istəyən ölkənin parlamenti tərəfindən ratifikasiya olunur və üzvolma rəsmiləşir.

Rəsmiləşdirildikdən sonra hər üzv olmuş ölkəyə özəl olaraq, implementasiya (həyata keçirmə, reallaşdırma) dövrü ayrılır. Implementasiya dövrü qoşulma haqqındakı sənədlərdə şərtləşdirilmiş başlanğıc əlaqələndirmə səviyyəsindən son əlaqələndirmə səviyyəsinə qədər olan keçid dövrüdür.

ÜTT-yə üzv olan ölkələr 4 qrupa bölünürlər. Bu qruplar inkişaf etmiş, inkişaf etməkdə olan, zəif inkişaf etmiş və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrdir. İnkişaf səviyyəsi aşağı olan ölkələr üçün implementasiya dövrü daha uzun olur və bu period ərzində həmin ölkələrə xarici ticarət siyasətində daha çox preferensiyalar verilir.

Mövzu 6. Azərbaycan və ÜTT

Azərbaycan Respublikası ÜTT-yə üzv olma niyyətini əks etdirən müraciəti ÜTT Katibliyinə 23 iyun 1997-ci il tarixində təqdim etmişdir. 16 iyul 1997-ci il tarixində ÜTT katibliyində Azərbaycan üzrə işçi qrup yaradılmışdır. Bu işçi qrupunun birinci iclası 2002-ci ildə keçirildi. 2002-ci ildən 2011-ci ilə qədər ÜTT katibliyində Azərbaycan üzrə işçi qrupun 8 iclası keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası ÜTT-yə İnkişaf etməkdə olan ölkə statusu ilə üzv olmaq istəyir. ÜTT-yə üzvolma prosesinin sürətləndirilməsi məqsədi ilə 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə "Tədbirlər Planı" təsdiq edilmişdir.

ÜTT-yə üzv olma ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 22 avqust 2003-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzv olmasına hazırlıq işləri üzrə Komissiya yaradılmışdır. 2009-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmasına hazırlıq işləri üzrə Komissiyanın yeni tərkibi təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmasına hazırlıq işləri üzrə Komissiyanın tərkibi aidiyyəti nazirliklərin nazir müavinləri, dövlət komitə və agentliklərin rəhbər işçilərindən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmasına hazırlıq işləri üzrə Komissiyanın sədri Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevdir.

ÜTT-yə yeni üzvlər, ÜTT üzvlərinin tam konsensusu ilə qəbul olunur. Ona görə də Azərbaycan ÜTT çərçivəsində ikitərəfli və çoxtərəfli danışıqlar aparır. Bu danışıqlar zamanı üzv ölkələrin lehimizə səs vermələri razılaşdırılır. Azərbaycan Hökumətinin apardığı is nəticəsində Ermənistan ÜTT-yə üzv olma zamanı Azərbaycanın üzv olmasına maneçilik törətməmək rəsmi öhdəliyini götürüb.

Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzv olması işləri üzrə Komissiyanın qəbul etdiyi Üzvolma Konsepsiyasına əsasən ÜTT ilə danışıqlarda Azərbaycan Hökumətinin mövqeyi 6 prinsipə əsaslanır.

Üzvolma Konsepsiyasına əsasən ÜTT ilə danışıqlarda Azərbaycan Hökumətinin birinci prinsipi Azərbaycanın inkişafda olan keçid iqtisadiyyatlı ölkə olduğunu

nəzərə alaraq ÜTT çərçivəsində digər ölkələrə verilmiş müvafiq güzəstləri əldə etməkdir.

ÜTT ilə danışıqlarda Azərbaycan Hökumətinin ikinci prinsipi ÜTT qaydaları tam tətbiq olunanadək maksimum uzunmüddətli keçid dövrünün verilməsinə nail olmaqdır.

Üçüncü prinsip Azərbaycanın iqtisadiyyatı, xüsusi ilə də sənayesi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən mallar üzrə yüksək idxal gömrük rüsumlarının tətbiqinə nail olmaqdır.

Dördüncü prinsip rüsumların aşağı salınması qaçılmaz olduğu halda ortalama rüsumların eyni səviyyədə saxlanması məqsədi ilə əhəmiyyəti az olan mallar üzrə rüsumların endirilməsi, digərlərinin isə əksinə yüksəldilməsinə nail olmaqdır.

Üzvolma Konsepsiyasına əsasən ÜTT ilə danışıqlarda Azərbaycan Hökumətinin beşinci və altıncı prinsipləri xidmətlər sahəsində danışıqlar zamanı inkisaf etməkdə olan ölkələrə verilən xüsusi və diferensial güzəstli rejimin Azərbaycana da verilməsinə nail olmaq və kənd təsərrüfatı sahəsində subsidiyalar üzrə danışıqlar zamanı illik kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalının 10% həcmində subsidiya verilməsinə nail olmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzvlüyünün ləngiməsinin əsas səbəbi Azərbaycanın ÜTT-ə yüngül şərtlər ilə daxil olmaq istəyidir. Lakin, 2005-ci ildə Honq-Konqda, 2009-cu ildə Genevrədə keçirilən ÜTT Nazirlər Konfransının üzv olma ilə bağlı yekunları göstərir ki, ÜTT-yə üzv olma şərtləri ağırlaşır. Məsələn, 2013-cü ildə ÜTT ixraca yönəlik bütün subsidiyaları ləğv edəcək. Obrazlı dillə desək, ÜTT daim sürəti artıran qatara bənzəyir. Bu qatarda yerimizi tutmaq üçün bizim daha sürətlə hərəkət etməmiz lazımdır.

Mövzu 7. ÜTT standartları

Standart, ümumiyyətlə, başqa obyektlərlə müqayisə etmək üçün əsas kimi qəbul edilən norma, nümunə və ya etalondur. ÜTT standartlarına, Ən Əlverişli Rejim və Milli Rejim də daxil olmaqla, ÜTT-nin əsas hüquqi normaları aiddir.

ÜTT standartlarında hüquqi aktlara, inzibati qayda və ənənələrə, ümumi təyinatlı məhkəmə qərarlarına, eləcə də beynəlxalq hüquqi aktlara münasibətə aid olan informasiyanın açıqlığı, hamı üçün əlçatan olması və aşkarlığı şəffaflıq adlanır.

ÜTT-nin vicdanlı praktika məəcəsi standartlaşdırma üzrə milli orqanlara milli standartlar üçün əsas kimi beynəlxalq standartlardan istifadə etməyi və ÜTT üzvü ölkələrdən beynəlxalq standartların hazırlanmasında iştirak etməyi tələb edir.

ÜTT qaydalarına əsasən, ədalətsiz (vicdansız) ticarət praktikasına subsidiyaların uyğunsuz və ya qeyri-qanuni istifadəsi və ya dempinq qiymətlərlə məhsul ixracı aiddir.

Dempinqə qarşı hüquqi və prosedur qaydalar toplusu Antidempinq Məcəlləsi adlanır. Antidempinq Məcəlləsi malların dempinq qiyməti üzrə satışını neytrallaşdırmaq məqsədilə antidempinq rüsumunun tətbiqini nəzərdə tutur.

Diskriminasiyasız rejimin tələblərinə görə, heç bir tərəf öz ərazisinə qanuni qaydada idxal edilən hər hansı məhsula qarşı diskriminasiya və ya düşmənçilik münasibəti göstərə bilməz

Ən əlverişli rejimin (ƏƏR) tətbiqi mexanizminə görə, ÜTT üzvü olan bir dövlət tərəfindən digər dövlətin malı, xidməti və ya xidmət tədarükçüsünə verdiyi istənilən güzəşt və ya imtiyaz dərhal və şərtsiz olaraq digər ÜTT üzvlərinə də aid edilir.

Ətraf mühitin mühafizəsi tədbirləri üzrə ÜTT qaydalarına nəzarəti təmin edən orqan Ticarət və Ekologiya üzrə Daimi Komitədir. Ətraf mühitin mühafizəsi tədbirləri üzrə ÜTT qaydaları, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı olan ticarət tədbirlərinə münasibətdə ÜTT-nin əsas hüquqi müddəalarını nəzərdə tutur. ÜTT standartları iş gününün bitməsini “Günəşin batması” haqqında maddə ilə müəyyənləşdirir. “Günəşin batması” haqqında maddə, sazişin müvafiq norması və ya onun müəyyən etdiyi tədbirlər müəyyən olunmuş zaman müddətinin keçməsi ilə avtomatik olaraq öz fəaliyyətini dayandırmasını göstərən saziş müddəasıdır.

ÜTT çərçivəsində 5 qrup üzrə təsnifləşdirilən Xüsusi və Diferensial Rejim Şərtləri (S&D) qüvvədədir.

Birinci qrup Xüsusi və Diferensial Rejim Şərtləri, bazara çıxış vasitəsilə artan ticarət imkanlarına çalışan şərtlərdir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin maraqlarını qorumaq üçün ÜTT üzvlərinə ehtiyac duyan şərtlər, ikinci qrupa daxildir. Üçüncü qrup Xüsusi və Diferensial Rejim Şərtləri, ticarət tədbirlərinin idarə edilməsində inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün qayda və intizamda çevikliyə imkan verən şərtlərdir. Dördüncü qrup isə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün daha uzun keçid dövrünə imkan verən şərtləri içərir. Beşinci, sonuncu qrup şərtlər texniki yardım üçün olan şərtlərdir.

ÜTT beynəlxalq ticarətdə kəmiyyət məhdudiyyətlərinin azaldılmasına və tamamilə ləğv olunmasına nail olur. Kəmiyyət məhdudiyyətlərinin ümumi ləğvi prinsipinin əsas tələbinə görə, əgər dövlət idxal və ya ixracı məhdudlaşdırmaq istəyirsə, dövlətin bunu heç bir digər vasitələrlə deyil, yalnız gömrük rüsumları və yığımlarının köməyi ilə etmək hüququ vardır .

Malların təsviri və kodlaşdırılmasının standartlaşdırılması məqsədi ilə ÜTT vahid, 6 işarəli harmonlaşdırılmış sistem(HS) tətbiq edir. Azərbaycan Respublikasının Xarici İqtisadi Fəaliyyətinin Mal Nomenklaturası ÜTT harmonlaşdırılmış sisteminə uyğunlaşdırılıb və Azərbaycanın Xarici İqtisadi Fəaliyyətinin Mal Nomenklaturasının (XİF MN) kodunun ilk 6 işarəsi harmonlaşdırılmış sistemin koduna uyğundur.

ÜTT mallara və nəqliyyat vasitələrinə üçüncü ölkələrin ərazisindən sərbəst hərəkətini təmin etmək məqsədi ilə tranzit azadlığı standartlarını tətbiq edir.

Tranzit azadlığı, malların son təyin olunmuş məntəqəyə çatdırılması üçün ÜTT üzvünün onun digər üzvünün ərazisindən maneəsiz keçirilməsi üzrə verilmiş hüquqdur . Uçotun şəffaflığını təmin etmək məqsədi ilə ÜTT Ümumi qəbul olunmuş mühasibat uçotu sistemini (GAAP) tövsiyə edir.

GAAP, mühasibat uçotunun eyni unifikasiya olunmuş metodologiya və terminologiyasından istifadə edən beynəlxalq mühasibat uçotu sistemidir.

ÜTT çərçivəsində mübahisələrin həllini tənzimləyən qayda və proseduralar haqqında razılaşma sistemi (URPGSD) mövcuddur. URPGSD, ÜTT-yə daxil olan bütün çoxtərəfli sazişlər üzrə mübahisələrin həllinin vahid sistemidir.

Mövzu 8. ÜTT-nin gömrük siyasəti

ÜTT-nin gömrük siyasəti rüsum dərəcələrinin yüksəldilməməsi və qeyri-tarif məhdudiyyətlərinin tətbiq olunmamasına yönəlmişdir.

Ticarət danışıqları gedişində ölkənin tarif öhdəlikləri siyahısında göstərilmiş və öz üzərinə götürdüyü konkret mallara rüsum dərəcələrinin yüksəldilməməsi üzrə hüquqi öhdəliyi gömrük rüsumu dərəcələrinin əlaqələndirilməsi adlanır.

Ölkə öz öhdəliklərini pozmadan mövcud rüsum səviyyəsini (Applied Rate) sərbəst şəkildə son hədd səviyyəsindəki yüksəldə bilər. Bu, ÜTT-nin “Son hədd”(Ceiling Rate) qaydaları ilə əlaqələndirməsi deməkdir.

Gömrük tarif dərəcələrinin xətti aşağı salınması azalma əmsalından istifadə etməklə aparılır. Bu zaman gömrük tarifi dərəcələri ölkədə tətbiq olunan gömrük tariflərinin orta dərəcəsi olaraq götürülür. Gömrük tarifi dərəcələri 9 tarif rubrikasına ayrılmışdır. Bu rubrikalar:

1-ci rubrika – 0%;

2-ci rubrika – 0-5%;

3-cü rubrika – 6-10%;

4-cü rubrika – 11-15%;

5-ci rubrika – 16-20%;

6-cı rubrika – 21-30%;

7-ci rubrika – 31-40%;

8-ci rubrika – 41-50%;

9-cu rubrika – 50+%

olaraq qəbul olunmuşdur.

İnkişaf etmiş ölkələrin tətbiq etdiyi tariflər əsasən 3-cü rubrikaya(6-10%) aiddir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin tətbiq etdiyi əsasən 5-ci rubrikaya(16-20%) aiddir. Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan tariflər 4-cü rubrikaya(11-15%) aiddir. Daha əlverişli rejimli bazardan istifadə edən ölkələr üzrə tətbiq edilən rüsum dərəcələrindən daha aşağı olan rüsum dərəcələri gömrük tariflərinin preferensial dərəcələri adlanır.

1988ci ildə ÜTT çərçivəsində idxalın lisenziyalaşdırılması haqqında Saziş imzalanmışdır. İdxalın lisenziyalaşdırılması haqqında Saziş beynəlxalq lisenziyalaşdırılma proseduralarının ticarət maneələrinə çevrilməməsi və onların aydın və ədalətli forma ifadə etməsinə yönəldilmişdir.

ÜTT ixraca dövlət nəzarətini mədudlaşdıran siyasət yürüdür. İxracə nəzarət tədbirləri, kütləvi qırğın silahlarının, onun çatdırılması vasitələri və silah və hərbi texnikanın digər növlərinin yaradılması zamanı istifadə oluna bilən mallara, informasiyaya, xidmətlərə, intellektual fəaliyyətin nəticələrinə münasibətdə xarici ticarət fəaliyyəti sferasında dövlətin tətbiq etdiyi tədbirlər kompleksi ilə məhdudlaşır.

Hər bir ÜTT üzvü digər ölkədə əldə edilmiş təhsil və qazanılmış təcrübəni, eləcə də verilmiş lisenziya və sertifikatları qəbul edə bilər. Bu prinsip ixtisasın tanınması mexanizmi adlanır.

GATS standartlarına görə, ixtisas, tələblərin harmonlaşdırılması vasitəsilə, ölkələr arasında saziş və ya razılaşmaya əsaslanaraq əldə oluna və ya birtərəfli qaydada tanına bilər.

Ən əlverişli rejim prinsipinə uyğun olaraq, bütün ölkələrə yayılma ehtimalı olmadan, ayrı-ayrı ölkələrin bir-birinə təqdim etdiyi azaldılmış tarif , tarif preferensiyaları adlanır.

Tarif kvotası, gömrük tarif dərəcələrinin iki səviyyəsindən istifadə edən tədbirdir. İkisəviyyəli tarif kvotası tətbiq olunarkən, idxal olunan müəyyən miqdar mala başlanğıc dərəcə (kvota) və kvotanın ölçüsünü keçmə halında başlanğıc dərəcədən yüksək olan ikinci dərəcə tətbiq olunur.

Əlaqələndirilmiş tariflərin təhlilinin çıxış nöqtəsi kimi tariflərin Uruqvay raundu nəticəsində təsbit olunmuş orta səviyyəsindən istifadə olunur.

Hazırda ÜTT-yə üzv olan bütün ölkələr və bütün sahələr üçün əlaqələndirilmiş tariflərin orta cəbri səviyyəsi 7%-dir.

Mövzu 9. Beynəlxalq yükləşmələrin nizamlanması

Beynəlxalq yükləşmələrdə ticari terminlərin dəqiq ifadə olunması məqsədi ilə Beynəlxalq Ticarət Palatası 1936-cı ildə “İnkoterms 1936” qaydalarını təsdiq etmişdir. Tətbiq olunan müasir ticari terminlər toplusu, 1 yanvar 2011-ci ildə qüvvəyə minən “İnkoterms 2010”dur.

“İnkoterms 2010” 4 qrupa ayrılan 11 termini müəyyənləşdirir.

“E” qrupuna görə, mal yükləşmələrinin anbarında təhvil edilir. “F” qrupu, əsas yükləşmə xərcələrinin alıcı tərəfindən ödənilməsini nəzərdə tutur. “C” qrupu, əsas yükləşmə xərcələrinin yükləşmə tərəfindən ödənilməsini nəzərdə tutur. “D” qrupuna görə isə, çatdırılma yükləşmə tərəfindən təmin edilir.

TIR konvensiyası, avtomobillərlə beynəlxalq yükləşmələr zamanı inzibati formallıqları sadələşdirmək və asanlaşdırmaq üçün 1975-ci ildə Cenevrədə Beynəlxalq Ticarət Palatasının təşəbbüsü ilə imzalanmışdır.

Bu konvensiyaya hazırda 57 ölkə qoşulmuşdur. TIR konvensiyası qaydaları ilə beynəlxalq yükləşmələrdə tətbiq olunan sənəd, “Carnet TIR” adlanır. Bu sənəd ilə hərəkət edən nəqliyyat vasitəsi, aralıq sərhəd gömrük məntəqələrindən rüsumsuz keçə və bir qayda olaraq, gömrük nəzarətindən azad olunur. Azərbaycan TIR konvensiyasına qoşulmuşdur.

Hava nəqliyyatının azadlığı ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlərlə tənzimlənir. Bu sazişlərin predmeti, hava sərnişin və yük daşımaları sahəsində qarşılıqlı olaraq müəyyən hüquqların verilməsidir. Hava nəqliyyatının azadlığını tənzimləyən sazişlərin əsas müddəaları GATS normalarına uyğun nizamlanır .

Mövzu 10. İntellektual mülkiyyətin beynəlxalq hərəkətinin nizamlanması

İntellektual mülkiyyət predmetlərinin ticarət mübadiləsi və qorunmasına aid olan ÜTT qaydaları İntellektual mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri üzrə Saziş (TRİPS) vasitəsi ilə nizamlanır. İntellektual mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri üzrə Saziş (TRİPS) ÜTT-nin təsis edilməsi haqqında Sazişlə, 1994-cü ildə yaradılmışdır. Bu Sazişə görə intellektual mülkiyyət anlayışına müəlliflik hüquqları və oxşar hüquqlar, ticarət nişanları, coğrafi əlamətlər, sənaye dizaynı, patentlər və integral mikrosxemlərin topologiyası aiddir. ÜTT Katibliyinin intellektual mülkiyyət şöbəsi, TRİPS şurası və ziddiyyətlərin həlli qrupları üçün xidməti təmin edir, intellektual mülkiyyət məsələlərinə aid olan hər hansı danışıqlara yardım edir. İntellektual mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri üzrə Saziş intellektual mülkiyyət hüquqlarının qorunması standartlarını və onların hüquqi tətbiqi qaydasını müəyyən edir. İntellektual mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri üzrə TRİPS Sazişinin başlıca vəzifəsi ÜTT-nin bu sahədə fəaliyyətinə nəzarətdir.

TRİPS üzrə Saziş 7 hissədən ibarətdir. Sazişin birinci hissəsi ümumi prinsiplərə həsr olunub. Sazişin ikinci və üçüncü hissələri müvafiq olaraq, intellektual mülkiyyətin müxtəlif növlərinin qorunması standartlarına və intellektual mülkiyyət hüquqlarına riayət olunmasına məcbur edən tədbirlərə həsr olunub. TRİPS üzrə Sazişin sonrakı hissələri intellektual hüquqların əldə edilmə və sübut olunma proseduralarına, razılaşdırıcı proseduralara və intellektual mülkiyyət haqqında müvvəqqəti anlaşılmaya həsr olunub. Təşkilati və qərarverici (son) müddəalar sazişin yeddinci – sonuncu hissəsində öz əksini tapmışdır.

TRİPS üzrə Sazişin ən mühüm yeniliyi intellektual mülkiyyət hüquqlarının qorunması üzrə milli mexanizmlərin yaradılması öhdəliyidir.

Saxta mallarla beynəlxalq ticarətlə bağlı olan münaqişələrin yaranmasının aradan qaldırılması məsələləri ilə İntellektual mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri üzrə Şura məşğul olur.

Mövzu 11. Xidmətlərin beynəlxalq ticarətinin nizamlanması

Nəticəsi istehlakçının tələbatının bilavasitə istehsal olunduğu zaman ödənilməsinə yönəldilmiş fəaliyyət növü xidmət adlanır. İstənilən ölkənin rezidentləri və qeyri-rezidentləri arasında xidmətlərlə ticarət xidmətlərlə beynəlxalq ticarətdir.

ÜTT çərçivəsində xidmətlər və xidmətlərlə beynəlxalq mübadilə Xidmətlərlə Ticarət üzrə Baş Sazişlə (GATS) tənzimlənir. Xidmətlərlə Ticarət üzrə Baş Saziş (GATS) ÜTT-nin Uruqvay raundu raundu zamanı imzalanmışdır. GATS 6 bölmədə birləşdirilmiş 29 maddədən ibarətdir.

GATS-ın birinci bölməsi həyata keçirilmə dairəsi və terminlər müəyyənləşdirir.

GATS-ın ikinci, üçüncü və dördüncü bölmələri ümumi öhdəliklər və intizamı, xüsusi öhdəlikləri və xidmətlərlə mübadilənin progressiv liberallaşdırılmasını müəyyənləşdirir. Beşinci və altıncı bölmələr prosedur və yekun qaydalara həsr olunub.

GATS çərçivəsində xidmətlər 12 sektora bölünmüşdür:

1. İşgüzar xidmətlər;
2. Rabitə və audiovizual xidmətlər;
3. İnşaat və onunla bağlı mühəndis xidmətləri;
4. Paylaşdırıcı xidmətlər;
5. Təhsil xidmətləri;
6. Ətraf mühitin mühafizəsi xidmətləri;
7. Maliyyə xidmətləri;
8. Səhiyyə və sosial təminat xidmətləri;
9. Turizm və səyahətlə bağlı xidmətlər;
10. Asudə vaxtın, mədəni və idman tədbirlərinin təşkili ilə bağlı xidmətlər;
11. Nəqliyyat xidmətləri;
12. Digər xidmətlər;

GATS beynəlxalq xidmət tədarükünün dörd üsulunu müəyyən etmişdir.

Birinci üsul sərhədyanı xidmət tədarüküdür. Bu hal satıcı və alıcının sərhəddi keçmədiyi haldır. Bu zaman sərhəddi ancaq xidmət özü keçir.

İkinci üsul xaricdə xidmət istehlakıdır. Bu, bir ölkənin istehlakçısının digər ölkənin ərazisində yerləşməklə xidmət əldə etdiyi və onu istehlak etdiyi haldır. Bu halda sərhəddi xidmət istehlakçısı keçir.

Nüvbəti üsul kommersiya iştirakı üsuludur. Bu zaman ÜTTnin bir üzvü digər ÜTT üzvünün ərazisində kommersiya iştirakı yolu ilə xidmət tədarük edir. Bu halda xidməti təqdim edən firma sərhəddi keçir və digər ölkənin ərazisində nümayəndəlik və ya qız firması açmaqla xidmət göstərilir.

Beynəlxalq xidmət tədarükünün son üsulu xidmətin təchizatçısının müvəqqəti olaraq digər ölkəyə getməsidir. Bu zaman xidmət istehlakçısının yerləşdiyi ölkəyə xaricdən gələn insanların fəaliyyəti yolu ilə xidmət göstərilir.

Mövzu 12. Elektron ticarətin tənzimlənməsi

İnformasiyanın əldə olunması, qorunması və mübadiləsi üçün tətbiq olunan texnologiyalar və bu texnologiyaların fəaliyyətini təmin edən məhsulla informasiya texnologiyaları adlanır. Kommersiya sənədlərinin və digər məlumatların elektron (kağızsız) dövriyyə sistemi elektron məlumat mübadiləsidir.

İdarəetmə, ticarət və nəqliyyatda məlumatların elektron mübadiləsi üçün BMT müəyyən qaydalar təsbit etmişdir və bu qaydalar EDİFACT (Electronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport) standartları kimi tanınır.

Elektron vasitələrdən, o cümlədən, internetdən istifadə vasitəsilə əmtəə və xidmətlərlə ticarət forması Elektron ticarət (“e-ticarət”) adlanır.

“E-ticarətin” hüquqi təminatı üzrə işləri Beynəlxalq ticarət hüququ üzrə BMT-nin xüsusi komissiyası fəaliyyət göstərir və bu komissiya “UNCTRAL” adlanır.

1996-cı ildə UNCTRAL tərəfindən elektron ticarət haqqında model qanun hazırlanmışdır.

Elektron ticarət haqqında model qanun elektron vasitələrinin köməyi ilə hazırlanmış kontraktların tanınmasının hüquqi norma və qaydalarını müəyyənləşdirir.

ÜTT üzvü olan ölkələrin Nazirlər Konfransı 1996-cı ildə “İnformasiya texnologiyaları məhsulları ilə ticarət üzrə Bəyannamə” qəbul etmişdir.

“İnformasiya texnologiyaları məhsulları ilə ticarət üzrə Bəyannamə” ilə üzv ölkələr İnformasiya texnologiyaları məhsullarına olan gömrük tariflərinin 2000-ci ilin yanvarın 1-dək “0”-dək azaldılması barədə öhdəlik götürdülər.

ÜTT-nin “E-ticarət” barədə ilk bəyannaməsi necə adlanır?

1998-ci ildə ÜTT Nazirlər Konfransı tərəfindən “Qlobal elektron kommertiya haqqında Bəyannamə” qəbul olundu.

ÜTT çərçivəsində xidmət formasında olan informasiya sazişləri GATS-ın səlahiyyətinə, maddi informasiya texnologiyaları mallarının mübadilə sazişləri GATT-1994-ün səlahiyyətinə daxildir.

Mövzu 13. Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemi (GSP)

İnkişaf etməkdə olan ölkələrin xeyrinə ümumi imtiyazlar sistemi (Generalized system of preferences, GSP), inkişaf etmiş ölkələr tərəfindən inkişaf etməkdə olan ölkələrin ixrac etdiyi mallara tətbiq edilən güzəştli gömrük tarifləri sistemidir.

GATT çərçivəsində ümumi imtiyazlar sistemi üçün hüquqi əsaslar 1979-cu ildə qəbul olunmuşdur.

Qlobal ticarət imtiyazları sistemi (Global system of trade preferences GSTP), ÜTT çərçivəsində əlverişli rejim prinsipindən istisna kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrə qarşılıqlı imtiyazlı rüsumlar sistemindən istifadəyə imkan verən icazəverici düzəlişdir.

Ümumi imtiyazlar sistemindən istifadənin gizli və aşkar məhdudiyyətləri əsasən kəmiyyət məhdudiyyətləri və tədricilik (qradasıya) prinsipidir. Tədricilik (qradasıya) prinsipi, imtiyazları alan ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsi yüksəldikcə, imtiyazların həcmnin azalmasıdır.

Avropa Birliyinin Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemi (GSP) 1971-ci ildən etibarən tətbiq edilir. Avropa Şurasının 10 dekabr 2001-ci ildə qəbul edilmiş Qərarına əsasən, Azərbaycandan idxal olunan balıq və polad məhsulları istisna

olmaqla digər mallara güzəştlər tətbiq edilirdi. Avropa Şurasının 2001-ci il Qərarında Azərbaycana xüsusi stimül tədbirlərinin tətbiqi nəzərdə tutulmamışdı. Lakin, Azərbaycana balıq və polad məhsulları üzrə tətbiq olunan məhdudiyyətlər, Avropa Şurasının 2005-ci il 27 iyun tarixli qərarı ilə aradan qaldırıldı. Buna baxmayaraq, qərarla Azərbaycana xüsusi stimül tədbirlərinin tətbiqi nəzərdə tutulmamışdı. Azərbaycan, Avropa Birliyinin güzəştli ticarət sisteminin ən üst pilləsi olan “GSP+” proqramına 2009-cu ildə daxil oldu.

ABŞ Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemini 1976-cı ildən etibarən tətbiq edir. Bu proqrama daxil edilən ölkələr 3400 mal mövqeyi üzrə ABŞ bazarına rüsumsuz ixrac hüququ əldə edir. Hazırda bu proqramdan faydalanmaq hüququ 115 ölkəyə verilmişdir. Azərbaycan ABŞ-ın GSP proqramına 2008-ci ildə daxil edilmişdir.

Mövzu 14. ÜTT və beynəlxalq təşkilatlar

İqtisadi integrasiya, iki və ya daha çox regionun və ya ölkənin iqtisadi qarşılıqlı əlaqəsinin dərinləşməsidir. İqtisadi integrasiya preferensial zonalar, azad ticarət zonaları, gömrük ittifaqları, ümumi bazar, valyuta və iqtisadi ittifaqları formasında həyata keçirilə bilər.

Dünyada artmaqda olan iqtisadi integrasiya proseslərinin koordinasiyası məqsədi ilə 1964-cü ildə BMT-nin Baş Assambleyasının orqanı olan, Ticarət və İnkişaf üzrə Konfrans (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) təsis olundu. Bu Konfransın qərarları, qətnamə formasında olmaqla, tövsiyə xarakteri daşıyır. UNCTAD icra orqanı, Ticarət və İnkişaf üzrə Şuradır.

1961-ci ildə inkişaf etmiş ölkələr iqtisadi tərəqqinin və dünya ticarətinin stimullaşdırılması məqsədi ilə iqtisadi əməkdaşlıq və inkişaf təşkilatını - İƏİT (Organization for economic cooperation and development, OECD) təsis etdilər. İqtisadi əməkdaşlıq və inkişaf təşkilatının təsisçi ölkələri ABŞ, Yaponiya, Kanada və Avropa İttifaqı ölkələridir. Hazırda İƏİT-in mənzil qərgahı Parisdə yerləşir.

1948-ci ildə Qərbi Avropanın 13 ölkəsinin təşəbbüsü ilə Gömrük Əməkdaşlığı Şurası yaradılmışdır. Bu Şura, gömrük və tarif praktikasının çoxtərəfli tənzimləməsi sahəsində əsas fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatdır. Bu təşkilatın hazırladığı ən vacib beynəlxalq hüquqi sazişlər (konvensiyalar) Malların Təsviri və Kodlaşdırılmasının Harmonlaşdırılmış Sistemi (HS) və gömrük proseduralarının sadələşdirilməsi və unifikasiyası üzrə Kioto Konvensiyasıdır.

Ümumdünya Gömrük Təşkilatı, Gömrük Əməkdaşlığı Şurasının fəaliyyətini davam etdirir və öz fəaliyyətini ÜTT ilə koordinasiya edir.

2004-cü ildə Ticarət və İnkişaf üzrə Konfrans (UNCTAD) və Ümumdünya Gömrük Təşkilatı gömrük məlumatlarının emalının asanlaşdırılması məqsədi ilə “Gömrük məlumatlarının avtomatlaşdırılmış emalı sistemini” (GPEGS) yaratdılar.

Tərtib edən:

İ.e.n. Namik Muradov

IV. ƏLAVƏLƏR

1. ÜTT struktur sxemi

2. Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyi Xarici ticarət siyasəti və Ümumdünya Ticarət Təşkilatı şöbəsinin Əsasnaməsi

I. Ümumi müddəalar

1. İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin (bundan sonra - Nazirlik) struktur vahidi olan Xarici ticarət siyasəti və Ümumdünya Ticarət Təşkilatı şöbəsi (bundan sonra - şöbə) bu Əsasnamə ilə verilən səlahiyyətlər çərçivəsində xarici ticarət sahəsində tədbirlərin işlənilib hazırlanmasını və işlərin təşkil olunmasını, Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (bundan sonra - ÜTT) üzvolma prosesində yaranan münasibətlərin aidiyyəti üzrə tənzimlənməsini həyata keçirir.

2. Şöbə öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının "Dövlət qulluğu haqqında" Qanununu və digər qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, "Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi haqqında Əsasnamə"ni, digər qanunvericilik aktlarını, iqtisadi inkişaf nazirinin (bundan sonra - nazir) əmr və sərəncamlarını, Nazirliyin Kollegiya qərarlarını (bundan sonra - təşkilati-sərəncamverici sənədlər) və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

3. Şöbə öz vəzifələrini yerinə yetirərkən və hüquqlarını həyata keçirərkən Nazirliyin Aparatının bölmələri, strukturuna daxil olan və tabeliyindəki qurumlarla (bundan sonra - Nazirliyin strukturları), təsisçisi olduğu, səhmlərinin saxlanılması və idarə olunması Nazirliyə həvalə edilmiş hüquqi şəxslərlə, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanları və qeyri-hökumət təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərir.

II. Şöbənin fəaliyyət istiqamətləri

4. Şöbənin fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakılardır:

4.1. xarici ticarət siyasəti üzrə tədbirlərin işlənilib hazırlanmasını, bu sahədə normativ hüquqi tənzimləmənin, səlahiyyətləri çərçivəsində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın qurulmasını və həyata keçirilməsini təmin edir;

4.2. Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzvolma prosesi ilə əlaqədar zəruri tədbirlərin, o cümlədən, qanunvericiliyin ÜTT-nin tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə tədbirlərin işlənilib hazırlanmasını və həyata keçirilməsini təmin edir;

4.3. müvafiq sahənin inkişafını təmin edir;

4.4. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər istiqamətlərdə fəaliyyət göstərir.

III. Şöbənin vəzifələri

5. Şöbənin vəzifələri aşağıdakılardır:

5.1. ikitərəfli və çoxtərəfli xarici ticarət əlaqələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirləri işləyib hazırlamaq və həyata keçirmək;

5.2. xarici ticarət sahəsində tənzimləməni həyata keçirmək məqsədi ilə bu sahədə vəziyyəti araşdırmaq, müvafiq tədbirlərin görülməsinə dair təkliflər vermək və onları həyata keçirmək;

5.3. xarici ticarət sahəsində normativ hüquqi aktların, beynəlxalq müqavilələrin (sazişlərin, kontraktların), təşkilati-sərəncamverici sənədlərin layihələrini hazırlamaq və ya hazırlanmasında iştirak etmək, onların razılaşdırılmasını həyata keçirmək, digər orqanlar tərəfindən hazırlanan belə sənədlərə dair rəy və təkliflər vermək;

- 5.4. xarici ticarət sahəsində Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin müddələrinin həyata keçirilməsi üçün zəruri tədbirlər görmək, həmin müqavilələrdə tərəflərin üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə dair vəziyyəti araşdırmaq və zəruri olduğu təqdirdə bununla bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün təkliflər vermək;
- 5.5. beynəlxalq iqtisadi (ticarət) və maliyyə (maliyyə-kredit) təşkilatları ilə, o cümlədən, Azərbaycan Respublikasının üzv olduğu (iştirak etdiyi) müvafiq təşkilatlarla ticarət sahəsində əməkdaşlığın təşkili ilə bağlı zəruri tədbirlər görmək, həmin təşkilatlara münasibətlərdə müəyyən edilmiş qaydada ölkənin təmsil olunması üçün təkliflər vermək, onları həyata keçirmək, keçirilən tədbirlərdə səlahiyyətləri daxilində iştirak etmək;
- 5.6. Azərbaycan Respublikasının dünya ticarət sisteminə inteqrasiyası istiqamətində aparılan fəaliyyəti əlaqələndirmək, xarici ticarətdə Azərbaycan Respublikasının rəqabət qabiliyyətinin artırılması və ticarət rejiminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə təhlillər aparmaq və müvafiq təkliflər hazırlamaq, onların həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsini təmin etmək;
- 5.7. ÜTT-yə üzvlük prosesi ilə bağlı işin aidiyyəti üzrə əlaqələndirilməsini təmin etmək;
- 5.8. ÜTT-yə üzvlüyün sosial-iqtisadi inkişafa təsiri baxımından xarici ölkələrin təcrübələrini öyrənmək, onun milli iqtisadiyyata təsirini təhlil etmək və üzvlükdən sonrakı dövr üçün milli iqtisadiyyatın rəqabətqabiliyyətliliyini təmin etmək məqsədilə aidiyyəti üzrə zəruri təkliflər hazırlamaq;
- 5.9. səlahiyyətləri daxilində Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilən ticarət rejiminin ÜTT tələbləri baxımından ekspertizasını təşkil etmək, ölkədə tətbiq edilən ticarət rejiminə dair ÜTT üzvlərinin suallarını cavablandırmaq;
- 5.10. fəaliyyət istiqamətləri üzrə qanunvericilik aktlarının, təşkilati-sərəncamverici sənədlərin və onların layihələrinin ÜTT tələblərinə, eləcə də Azərbaycanın tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğunluğu baxımından ekspertizadan keçirmək;
- 5.11. Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzv olması məqsədilə mallar və xidmətlər üzrə təkliflərin hazırlanması işini təşkil etmək;
- 5.12. xarici ticarətin asanlaşdırılması və mövcud prosedurların təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər hazırlamaq;

5.13. xarici ticarət, o cümlədən, xarici ticarət daşımaları, malların tranziti və digər oxşar beynəlxalq müqavilələrin layihələrinin hazırlanmasında, razılaşdırılmasında, paraflanmasında və həyata keçirilməsində fəaliyyət istiqamətləri üzrə iştirak etmək;

5.14. ölkənin ixrac potensialının inkişaf etdirilməsi, Azərbaycan mallarının, işlərinin və xidmətlərinin xarici bazarlara çıxarılması, bunun üçün əlverişli şəraitin yaradılması, ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına səmərəli inteqrasiya olunmasını təmin etmək üçün tədbirlərin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsinə dair təkliflər vermək;

5.15. xarici ticarət fəaliyyəti iştirakçılarının zəruri iqtisadi və hüquqi informasiya ilə təmin edilməsi üçün tədbirlər görmək;

5.16. dünya mal və xidmət bazarlarının konyunkturunu təhlil etmək, əldə edilən nəticələrə əsasən fəaliyyət istiqamətləri üzrə təkliflər vermək;

5.17. Azərbaycan Respublikasına qarşı ticarət sahəsində diskriminasiya hallarının mövcud olub-olmadığını müəyyənləşdirmək və diskriminasiya aşkarlandığında aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlərin görülməsi istiqamətində təkliflər vermək;

5.18. müxtəlif ölkələrdə tətbiq edilən Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemlərini (ÜPS) öyrənmək və Azərbaycan Respublikasının ÜPS-lərdən səmərəli istifadə imkanlarını araşdırmaq və bu istiqamətdə müvafiq təkliflərlə çıxış etmək;

5.19. xarici ticarət məsələləri ilə əlaqədar beynəlxalq hesabatları müntəzəm təhlil etmək və xarici ticarətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər hazırlamaq;

5.20. fəaliyyət istiqamətləri üzrə vətəndaşlardan, dövlət orqanlarından, idarə, müəssisə və təşkilatlardan daxil olan müraciətlərə və sorğulara qanunvericiliyə uyğun olaraq baxılmasını təmin etmək;

5.21. səlahiyyətləri çərçivəsində Nazirliyin inkişaf konsepsiyasının həyata keçirilməsini təmin etmək;

5.22. şöbənin iş planını, fəaliyyəti ilə bağlı hesabatları dövrlər üzrə hazırlamaq;

5.23. şöbənin əməkdaşları tərəfindən fəaliyyət prosesində qanunvericiliyə uyğun olaraq xidməti məlumatların, dövlət və kommersiya sirrinin qorunmasını təmin etmək;

5.24. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

IV. Şöbənin hüquqları

6. Şöbə öz vəzifələrini yerinə yetirmək üçün aşağıdakı hüquqlara malikdir:

6.1. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun rəy vermək, təhlillər və ümumiləşdirmələr aparmaq, xarici ticarət siyasəti və ÜTT-yə üzvlüklə bağlı qanunvericilik aktlarının, təşkilati-sərəncamverici sənədlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək;

6.2. Nazirliyin strukturları tərəfindən qanunvericilik aktlarının, beynəlxalq müqavilələrin, təşkilati-sərəncamverici sənədlərin layihələrinin hazırlanmasında fəaliyyət istiqamətləri üzrə iştirak etmək, rəy və təkliflər vermək, zərurət yarandıqda bu sahədə mütəxəssislərin cəlb edilməsi üçün Nazirliyin rəhbərliyinə müvafiq təkliflər vermək;

6.3. bu Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar səlahiyyətləri daxilində Nazirliyin strukturlarına müvafiq qaydada sorğular ünvanlamaq və onlardan müvafiq məlumatları (sənədləri) almaq;

6.4. fəaliyyət dairəsinə aid edilmiş məsələlərlə bağlı səlahiyyətləri daxilində Nazirliyi dövlət orqanları, yerli özünüidarəetmə orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər qarşısında təmsil etmək, hüquq və mənafeələrini müdafiə etmək;

6.5. Nazirlikdə və digər dövlət qurumlarında yaradılmış komissiyalarda, işçi qruplarında, fəaliyyətinə aid məsələlər üzrə keçirilən müxtəlif səviyyəli yerli və beynəlxalq tədbirlərdə Nazirliyi təmsil etmək, onların işində iştirak etmək;

6.6. fəaliyyət istiqamətləri üzrə ölkə daxilində və xarici ölkələrdə keçirilən tədbirlərdə və bu kimi tədbirlərin keçirilməsinin təşkilində iştirak etmək;

6.7. xarici ticarət siyasəti və ÜTT-yə üzvlüklə bağlı zəruri mövzular üzrə elmi tədqiqatların və sorğuların aparılması üçün Nazirliyin rəhbərliyinə təkliflər vermək;

6.8. dövlət orqanlarına, bələdiyyələrə, fiziki və hüquqi şəxslərə müraciətlərin layihələrini hazırlamaq;

6.9. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun digər dövlətlərin təcrübəsini öyrənmək və bu sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər vermək;

6.10. müvafiq sahədə mütəxəssislərin hazırlanması və ixtisasının artırılması üçün təkliflər vermək;

6.11. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.

V. Şöbənin fəaliyyətinin təşkili

7. Şöbənin strukturu və işçilərinin sayı nazir tərəfindən müəyyən və təsdiq edilir. Şöbə bilavasitə nazirə tabedir və onun qarşısında hesabat verir. Nazir tərəfindən səlahiyyət verilmiş şəxs istisna olunmaqla, heç kəs Şöbənin fəaliyyətinə müdaxilə edə bilməz.

Şöbənin strukturuna Ümumdünya Ticarət Təşkilatı ilə iş üzrə sektor, Xarici ticarətin hüquqi tənzimlənməsi sektoru və Xarici ticarət siyasəti sektoru daxildir.

8. Şöbənin fəaliyyətinə nazir tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən şəxs (şöbə müdiri) rəhbərlik edir. Şöbə müdiri şöbəyə həvalə olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və hüquqların həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

9. Şöbə müdirinin nazir tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən müavini(ləri) vardır.

Şöbə müdirinin müavini(ləri) şöbə müdiri tərəfindən ona həvalə edilmiş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və hüquqların həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Şöbə müdiri olmadıqda onun səlahiyyətlərini müəyyən edilmiş qaydada şöbə müdirinin müavini (müavinlərindən biri) həyata keçirir.

Şöbənin digər əməkdaşları nazir tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilir.

10. Şöbə müdürü:

10.1. şöbənin fəaliyyətini təşkil edir və ona rəhbərlik edir;

10.2. tabeliyində olan sektorlar və əməkdaşlar arasında iş bölgüsü aparır, onların fəaliyyətini əlaqələndirir, əmək, icra və xidmət intizamına riayət etmələrinə nəzarət edir;

10.3. şöbəyə həvalə edilmiş vəzifələrin icrasını təmin etmək məqsədilə tərtib edilmiş iş planlarını və digər bu kimi sənədləri imzalayır, habelə iş planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin vaxtında və keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə nəzarət edir;

10.4. şöbə üzrə Nazirliyin Kollegiyasında müzakirə edilməli aidiyyəti məsələləri müəyyən edir və bu barədə təkliflərini Nazirliyin rəhbərliyinə təqdim edir, şöbə tərəfindən bu Əsasnamənin 2-ci bəndində göstərilən normativ hüquqi aktların və təşkilati-sərəncamverici sənədlərin vaxtında və lazımi səviyyədə icrasını təmin edir;

10.5. şöbənin əməkdaşları barəsində həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri görülməsi üçün Nazirliyin rəhbərliyinə təqdimatlar verir;

10.6. şöbənin vəzifələrini yerinə yetirmək üçün səlahiyyətləri daxilində Nazirliyin digər strukturlarından zəruri məlumat və sənədləri alır;

10.7. daxil olan məktub, ərizə, şikayət və təkliflərə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada baxılmasını təşkil edir;

10.8. şöbədə kargüzarlıq işlərinin aparılmasını və məxfilik rejimini təmin edir;

10.9. şöbəni təmsil edir.

11. Şöbənin əməkdaşları bu Əsasnamənin tələblərinin pozulmasına görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məsuliyyət daşıyırlar.

VI. Şöbənin strukturuna daxil olan sektorların vəzifələri

12. Ümumdünya Ticarət Təşkilatı ilə iş üzrə sektorun vəzifələri aşağıdakılardır:

12.1. ÜTT-yə üzvolma prosesi ilə əlaqədar milli qanunvericiliyin bu təşkilatın tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə tədbirlər həyata keçirmək;

12.2. Azərbaycan Respublikasının ÜTT-yə üzv olması məqsədilə mallar və xidmətlər üzrə təkliflərin hazırlanması işini təşkil etmək;

12.3. Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilən ticarət rejiminin ÜTT baxımından ekspertizasını təşkil etmək;

12.4. ÜTT-yə üzvlük prosesi ilə bağlı işin aidiyyəti üzrə əlaqələndirilməsini təmin etmək;

12.5. Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilən ticarət rejiminə dair ÜTT üzvlərinin suallarını cavablandırmaq;

12.6. ÜTT-yə üzvlüyün milli iqtisadiyyata təsirini təhlil etmək və üzvlükdən sonrakı dövrdə milli iqtisadiyyatın rəqabətqabiliyyətliliyini təmin etmək məqsədilə aidiyyəti üzrə zəruri təklifləri hazırlamaq;

12.7. ÜTT-yə üzvlüyün sosial-iqtisadi inkişafa təsiri baxımından xarici ölkələrin təcrübələrini təhlil etmək;

12.9. fəaliyyət istiqamətləri üzrə ölkə daxilində və xarici ölkələrdə keçirilən tədbirlərdə və bu kimi tədbirlərin keçirilməsinin təşkilində iştirak etmək;

12.10. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq sektor üzrə şöbənin iş planına, görülmüş işlər haqqında dövrlər üzrə hesabatların layihələrinə və Nazirliyin Kollegiyasında müzakirə edilməli məsələlərə dair şöbə müdirinə təkliflər vermək;

12.11. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

13. Xarici ticarətin hüquqi tənzimlənməsi sektoru

13.1. xarici ticarət sahəsində normativ hüquqi aktların, beynəlxalq müqavilələrin (sazişlərin, kontraktların), təşkilat-sərəncamverici sənədlərin layihələrini hazırlamaq və ya hazırlanmasında iştirak etmək, digər orqanlar tərəfindən hazırlanan belə sənədlərə dair rəy və təkliflər vermək;

13.2. fəaliyyət istiqamətləri üzrə qanunvericilik aktlarının, təşkilati-sərəncamverici sənədlərin və onların layihələrinin ÜTT tələblərinə, eləcə də Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğunluğu baxımından ekspertizasını təşkil etmək;

13.3. qanunvericilik aktlarının ÜTT tələblərinə, eləcə də Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflər vermək;

13.4. xarici ticarət, o cümlədən, xarici ticarət daşımaları, malların tranziti və digər oxşar beynəlxalq müqavilələrin layihələrinin hazırlanmasında, paraflanmasında və həyata keçirilməsində fəaliyyət istiqamətləri üzrə iştirak etmək;

13.5. xarici ticarət fəaliyyəti iştirakçılarının zəruri iqtisadi və hüquqi informasiya ilə təmin edilməsi üçün tədbirlər görmək;

13.6. fəaliyyət istiqamətləri üzrə ölkə daxilində və xarici ölkələrdə keçirilən tədbirlərdə və bu kimi tədbirlərin keçirilməsinin təşkilində iştirak etmək;

13.7. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq sektor üzrə şöbənin iş planına, görülmüş işlər haqqında dövrlər üzrə hesabatların layihələrinə və Nazirliyin Kollegiyasında müzakirə edilməli məsələlərə dair şöbə müdürinə təkliflər vermək;

13.8. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq müvafiq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

14. Xarici ticarət siyasəti sektoru

14.1. Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət sahəsinin inkişafına dair təkliflər vermək;

14.2. xarici ticarət fəaliyyətində dövlət tənzimləməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsinə dair təkliflər vermək;

14.3. Azərbaycan Respublikasının ikitərəfli və çoxtərəfli xarici ticarət əlaqələrinin həyata keçirilməsi, bu sahədə danışıqlar aparılması, müvafiq müqavilələrin (sazişlərin, kontraktların) layihələrinin hazırlanması, onların qarşı tərəflərlə razılaşdırılması və paraflanmasında iştirak etmək, qüvvəyə minən müqavilələrin, eləcə də Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin həyata keçirilməsini öz səlahiyyətləri daxilində təmin etmək;

14.4. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq sazişlərdə tərəflərin üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə dair vəziyyəti araşdırmaq və zəruri olduğu təqdirdə bununla bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün təkliflər vermək;

14.5. beynəlxalq iqtisadi (ticarət) və maliyyə (maliyyə-kredit) təşkilatları ilə, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının üzv olduğu (iştirak etdiyi) müvafiq təşkilatlarla ticarət sahəsində əməkdaşlıq etmək, onların keçirdiyi tədbirlərdə və həmin təşkilatlarla münasibətlərdə müəyyən edilmiş qaydada iştirak etmək;

14.6. Azərbaycan Respublikasının dünya ticarət sisteminə inteqrasiyası istiqamətində aparılan fəaliyyəti əlaqələndirmək, xarici ticarətdə Azərbaycan Respublikasının rəqabət qabiliyyətinin artırılması və ticarət rejiminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə təhlillər aparmaq və müvafiq təkliflər hazırlamaq, onların həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsini təmin etmək;

14.7. xarici ticarətin sadələşdirilməsi və bu sahədə prosedurların təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər hazırlamaq;

14.8. ölkənin ixrac potensialının inkişaf etdirilməsi, Azərbaycan mallarının və xidmətlərin xarici bazarlara çıxarılması, bunun üçün əlverişli şəraitin yaradılması, ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına səmərəli inteqrasiya olunmasını təmin etmək üçün tədbirlərin işlənib hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə dair təkliflər hazırlamaq;

14.9. dünya mal və xidmət bazarlarının konyunkturunu təhlil etmək, əldə edilən nəticələrə əsasən təkliflər vermək;

14.10. ticarət sahəsində Azərbaycan Respublikasına qarşı diskriminasiya hallarının mövcudluğu vəziyyətini araşdırmaq və diskriminasiya hallarının aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlərin görülməsi istiqamətində təkliflər vermək;

14.11. müxtəlif ölkələrdə tətbiq edilən Ümumiləşdirilmiş Preferensiyalar Sistemlərini (ÜPS) öyrənmək və Azərbaycan Respublikasının ÜPS-lərdən səmərəli istifadə imkanlarını araşdırmaq və bu istiqamətdə müvafiq təkliflərlə çıxış etmək;

14.12. xarici ticarət məsələləri ilə əlaqədar beynəlxalq hesabatları müntəzəm təhlil etmək və xarici ticarətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər hazırlamaq;

14.13. fəaliyyət istiqamətləri üzrə ölkə daxilində və xarici ölkələrdə keçirilən tədbirlərdə və bu kimi tədbirlərin keçirilməsinin təşkilində iştirak etmək;

14.14. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq sektor üzrə şöbənin iş planına, görülmüş işlər haqqında dövrlər üzrə hesabatların layihələrinə və Nazirliyin Kollegiyasında müzakirə edilməli məsələlərə dair şöbə müdürünə təkliflər vermək;

14.15. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq müvafiq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.